

Грищук М.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Троцюк Н.В., к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ АВІАЦІЙНОГО ПЕРСОНАЛУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Важливою частиною єдиної транспортної системи є повітряний транспорт, який порівняно із іншими видами транспорту є досить ризикованим, у зв'язку з чим менше розповсюдженим. Проте, з розвитком сучасних технологій повітряний транспорт завдяки своїй швидкості та всеосяжності поступово набуває все більшого впровадження. Так, за даними Державної авіаційної служби України, за підсумками 2021 року 13-ма авіакомпаніями на міжнародних рейсах на нерегулярній основі перевезено 6 013,4 тис. пасажирів, що вдвічі більше, ніж за попередній рік, а також на 10,9 відсотка перевищує показник 2019 року. Пасажиропотік у 2021 році склав 16 221 тис. пасажирів, що на 87,2% перевищує результат 2020 року та становить дві третини від аналогічного показника 2019 року. Поштовантажопотоки через аеропорти України зросли на 21,1% та становили 63,2 тис. тон [1]. Вище зазначені показники є свідченням збільшення попиту на користування повітряним транспортом, а це в свою чергу вимагає від держави забезпечення належного правового регулювання трудових відносин та соціальний захист авіаційного персоналу – працівників сфери цивільної авіації, діяльність яких спрямована на реалізацію її цілей.

Відповідно до ст. 53 Повітряного кодексу України (далі – ПК України), трудові відносини та соціальний захист авіаційного персоналу регулюються законодавством України про працю, соціальне страхування і державну допомогу, іншими актами законодавства України, галузевою угодою між центральним органом виконавчої влади в галузі транспорту і профспілками працівників цивільної авіації України, колективними договорами підприємств тощо [2].

Якщо говорити про поняття «авіаційний персонал», то варто зауважити, що згідно чинного законодавства України, під авіаційним персоналом розуміється персонал авіаційних підприємств, організацій, відомств, навчальних закладів, який складається з авіаційних фахівців за професійним призначенням. До складу авіаційного персоналу згідно ст. 49 ПК України входять: 1) пілот повітряного судна; 2) диспетчер управління повітряним рухом (диспетчер служби руху); 3) персонал з технічного обслуговування повітряних суден; 4) члени випробувального екіпажу; 5) член екіпажу пасажирського салону (бортпровідник); 6) диспетчер із забезпечення польотів [2].

Зазначимо, що у зв'язку із введенням воєнного стану на території України та закриттям повітряного простору, регулювання трудових правовідносин авіаційного персоналу зазнало суттєвих змін. Працівники авіаційної сфери фактично залишилися без роботи, щодня втрачають кваліфікацію, навички та здібності через вимушений простій, а видані сертифікати знаходяться під загрозою втрати легітимності.

Так, Державне підприємство (далі – ДП) з обслуговування повітряного руху України («Украерорух»), ДП «МА «Бориспіль» та ДП «МА «Львів», які входять до сфери управління Міністерства інфраструктури України призупинили надання послуг з обслуговування повітряного руху цивільним користувачам повітряного простору України. У свою чергу, велика чисельність працівників сфери авіації, такі як: пілоти, інженери, механіки, добровільно виявили бажання забезпечувати функціонування військової авіації на професійному рівні, що надзвичайно важливо під час дії воєнного стану [3]. Проте, всі інші працівники авіаційної сфери вимушені стояти на простої або працевлаштовуватися за кордоном.

Слід констатувати, що держава, враховуючи ситуацію в країні, надала державні гарантії даній категорії працівників. Так, Кабінет Міністрів України Постановою від 4 жовтня 2022 р. № 1148 [4] доповнив Правила перетинання державного кордону громадянами України [5] пунктом 2-13, яким дозволив під час воєнного стану пропускати через державний кордон громадян України чоловічої статі віком від 18 до 60 років, що належать до авіаційного персоналу, є державними інспекторами з авіаційного нагляду або особами, уповноваженими на

проведення перевірок Державіаслужби, працівниками Державного авіаційного підприємства «Україна», якщо вони прямують для роботи (виконання службових обов'язків) за кордоном або тренажерної підготовки.

Особа, яка належить до авіаційного персоналу та працює або має намір працевлаштуватися у суб'єкта авіаційної діяльності (нерезидента), повинна отримати дозвіл на виїзд з місця проживання від керівника відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки (військовозобов'язані та резервісти Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки – дозвіл відповідного керівника) для пред'явлення уповноваженим службовим особам Держприкордонслужби під час перетину кордону. Авіаційний персонал, який працює у суб'єкта авіаційної діяльності (резидента), а також державні інспектори з авіаційного нагляду та особи, уповноважені на проведення перевірок, можуть безперервно перебувати за кордоном протягом строку відрядження.

Авіаційний персонал, який працює або має намір працевлаштуватися у суб'єкта авіаційної діяльності (нерезидента), може безперервно перебувати за кордоном не більше строку дії трудового договору або договору про проходження тренажерної підготовки.

Підсумовуючи вище викладене, можемо зробити висновок, що повномасштабне вторгнення РФ на територію нашої держави внесло корективи в роботу усіх сфер, в тому числі й авіаційну. Державні підприємства, що надають послуги з аеронавігаційного обслуговування призупинили свою діяльність, що призвело до розірвання або призупинення трудових правовідносин з авіаційним персоналом, діяльність якого безпосередньо пов'язана з використанням цивільної авіації. Проте, ми впевнені, що після перемоги України над країною-агресором, наша держава протягом трьох років реалізує основні цілі, завдання та виконає всі етапи проєкту Плану відновлення України, який розроблений Національною радою з відновлення України від наслідків війни, а авіаційний персонал, який працевлаштувався у суб'єкта авіаційної діяльності (нерезидента), повернеться в Україну та братиме участь у відновленні та розвитку авіаційної мобільності населення та транзитного потенціалу повітряного простору України.

Література

1. Звіт про діяльність Державної авіаційної служби України за 2021 рік.
URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2021/zvit-derjavia-2021.pdf>.
2. Повітряний кодекс України : Закон України від від 19.05.2011 № 3393-VI.
Відомості Верховної Ради України. 2020. № 48. Ст. 430.
3. Авіаційному персоналу дозволили виїжджати за кордон для роботи або тренажерної підготовки. URL : <https://prokadry.com.ua/news/58540-aviatsiynomu-personalu-dozvolili-viizhdzhati-za-kordon-dlya-roboti-abo-trenazhernoї-pidgotovki>.
4. Про внесення зміни до Правил перетинання державного кордону громадянами України : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2022 р. № 1148. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1148-2022-%D0%BF#Text>.
5. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-%D0%BF#Text>.